

Luna – avdeling for lærerutdanning og naturvitenskap

Linda Severine Kolloen Skaug

Bacheloroppgave

Du og jeg, og vi to!

En oppgave om hvordan pedagogisk leder arbeider
med barn som har sosial vansker

You and I, and we two!

A paper on how educational ledader can strengthens children with social difficulties

3 BLU: Barhagelærerutdanning, campusbasert

2017

Norsk sammendrag

Tittel: Du og jeg, og vi to!	
Forfatter: Linda Severine Kolloen Skaug	
År 2017	Sider: 41
Emneord: Sosiale vansker, sosial kompetanse, sosiale ferdigheter, voksen støtte	
Sammendrag: <p>I denne oppgaven har jeg hatt fokus på sosial kompetanse, og hvordan pedagogisk leder arbeider med barn som har sosiale vansker. For å finne et best mulig svar på oppgaven har jeg brukt intervju som datainnsamlingsstrategi. Jeg har funnet teori som er relevant for temaet, og ser dette opp mot resultatene fra intervjuene i et eget drøftingskapittel. Denne oppgaven har temaer som vil hjelpe leseren til å få en større forståelse for barn som har sosiale vansker. Oppgaven viser at det er viktig å ha kompetanse om hva sosiale kompetanse innebærer, for å på en best mulig måte kunne møte barn med sosiale vansker. Oppgaven viser også at leken er en viktig arena for barn med sosiale vansker. Viktigheten av å ha gode pedagoger som støtter og ser barn med sosiale vansker er også synlig i denne oppgaven. I tillegg til dette er det viktig å understreke at dette ikke er noen fasit, men et innblikk i hvordan noen pedagoger arbeider.</p>	

Engelsk sammendrag (abstract)

Title: You and I, and we two!	
Authors: Linda Severine Kolloen Skaug	
Year: 2017	Pages: 41
Keywords: Social difficulties, social competence, social skills, adult support	
Summary: <p>In this bachelor thesis I have focused on social competence, and how the educational leader works with children who have social problems. To find the best answer to the thesis, I have used an interview as a data acquisition strategy. I have found theory that is relevant to the subject and looks at the results of the interviews in a separate discussion chapter. This task has topics that will help the reader to gain a better understanding of children who have social problems. The task shows that it is important to have competence in what social competence entails in order to best meet children with social difficulties. The task also shows that the play is an important arena for children with social difficulties. The importance of having good educators who supports and sees children with social difficulties is also visible in this task. In addition to this, it is important to emphasize that this is not a fitting, but an insight into how some educators work.</p>	

Forord

Den treårige utdannelsen i barnehagelærer yrket begynner å nærme seg slutten, og denne oppgaven er skrevet som en avslutning på denne utdannelsen. Jeg var tidlig klar på at jeg ville skrive om noe som omhandlet barn med vansker. I alle tre årene har jeg tilbrakt min praksis i barnehager som alle har hatt barn med ulike vansker, og interessen for temaet ble stort når jeg så hvordan de ulike barnehagene jobbet med barn som har sosiale vansker. Dette er et tema som jeg synes er utrolig spennende og ikke minst lærerikt. Et hvert menneske må aktivt reflektere over egen praksis i møte med barn som har sosiale vansker. Jeg har etter endt studie og bacheloroppgave lyst til å finne ut enda mer om dette temaet. Det er givende!

Jeg ønsker å takke min veileder som har hjulpet meg på vegen under skriveprosessen. Jeg vil også få rette en stor takk til mine tre informanter, som har gjort det mulig å finne svar på denne oppgaven. En stor takk vil jeg også gi til min familie som har støttet meg gjennom tre år av studiet. Helt til slutt vil jeg gi en ekstra stor og spesiell takk til min fantastiske Bæppa, som dessverre ikke rakk å få med seg innleveringen av denne oppgaven. Men av hele mitt hjerte vil jeg takke han for styrken, og alle de gode rådene han ga meg gjennom alle disse fine årene. Tusen hjertelig takk!

Hamar, 26.05.17

Innholdsfortegnelse

NORSK SAMMENDRAG	2
ENGELSK SAMMENDRAG (ABSTRACT)	3
FORORD	4
INNHOLSFORTEGNELSE	5
1. INNLEDNING	7
1.1 PROBLEMSTILLING	7
1.2 DISPOSISJON AV OPPGAVEN	8
1.3 AVGRENSING.....	8
1.4 BEGREPSAVKLARING	9
1.4.1 <i>Vansker</i> :.....	9
1.4.2 <i>Sosiale vansker</i> :.....	9
1.4.3 <i>Sosial kompetanse</i> :	9
1.4.4 <i>Sosiale ferdigheter</i> :.....	9
1.4.5 <i>Voksenstøtte</i>	9
2. TEORETISK TILNÆRMING	10
2.1 SOSIALE VANSKER	10
2.2 SOSIAL KOMPETANSE OG SOSIALE FERDIGHETER	11
2.2.1 <i>Sosial kompetanse</i>	11
2.2.2 <i>Sosiale ferdigheter</i>	12
2.3 VOKSENSTØTTE	13
3. METODISK TILNÆRMING	16
3.1 VALG AV METODE.....	16
3.1.1 <i>Kvantitative</i>	16
3.1.2 <i>Kvalitative</i>	16
3.1.3 <i>Begrunnelse for valg av metode</i>	17
3.1.4 <i>Metodekritikk</i>	17
3.2 VITENSKAPSTEORI	17
3.2.1 <i>Hermeneutikk</i>	17
3.2.2 <i>Fenomenologi</i>	18
3.2.3 <i>Hvorfor er hermenutikken og fenomenologien sentral?</i>	18

4. INTERVJU	19
4.1 UTVALG	19
4.2 FORARBEID INTERVJU	19
4.3 GJENNOMFØRING AV INTERVJU	19
4.4 FORSKNINGSETIKK OG ETTERARBEID INTERVJU	20
4.5 FORFORSTÅELSE	21
4.6 DATAANALYSE.....	21
5. RESULTAT	22
5.1 SOSIALE VANSKER	22
5.2 SOSIAL KOMPETANSE OG SOSIALE FERDIGHETER	23
5.3 VOKSENSTØTTE.....	24
6. DRØFTING	26
6.1 PEDAGOGENES FORSTÅELSE AV SOSIAL VANSKER.....	26
6.2 PEDAGOGENES FORSTÅELSE AV SOSIAL KOMPETANSE OG SOSIALE FERDIGHETER	27
6.2.1 Sosial kompetanse.....	27
6.2.2 Sosiale ferdigheter.....	28
6.3 PEDAGOGENES FORSTÅELSE AV VOKSENSTØTTEN I BARNEHAGEN	30
7. OPPSUMMERING.....	32
8. LITTERATURLISTE	34
9. VEDLEGG	36
9.1 FORVALTNINGSLOVEN §§ 13 – 13F	36
9.2 INTERVJU GUIDE – BACHELOR 2017.....	40
9.3 FØLGESKRIV.....	41

1. Innledning

Ingen barn er like og dette betyr at vi må anerkjenne alle. I barnehagen møter vi de stille og forsiktige barna, de som ikke finner roen, de som slår, de som strever med leken, og de barna som ikke føler seg inkludert. Dette er barn som er dagsaktuelle, og vi må ha kunnskap omkring alle de unike barna. I møte med mange barn har jeg fått en forståelse om at sosial kompetanse ikke er like enkelt for alle. Det er i møte med de barna som strever med den sosiale kompetansen, oppgaven min begynte å ta form

Med denne oppgaven skal jeg få mer forståelse for sosial kompetanse, og utvide kompetansen min omkring barn som har sosiale vansker. Jeg skal undersøke hvordan barnehagen jobber med barn som har sosiale vansker. Jeg ønsker i tillegg å tilegne meg mer kunnskap om hvilke arbeidsmetoder, som blir brukt for at barna skal utvikle en god sosial kompetanse.

I denne oppgaven skal jeg bruke ulik litteratur for å svare på problemstillingen på en best mulig måte, og ulike teoretikere vil derfor bli presentert. Teoretikere som Liv Vedeler, Carolyn Webster-Stratton, Terje Ogden, Mai Britt Drugli, Lise Barsøe, Margareta Öhman, Kari Pape, Svanaug Lunde, Ingunn Størksen, Randi Skog, Emilie Kinge, Ingrid Lund og Jerome Bruner skal være en del av oppgaven. I tillegg til disse har jeg brukt noen engelske journaler og forskninger. Metode og vitenskapsteori blir også presentert, og forfatterne Olav Dalland, Miriam Bergsland og Henriette Jæger vil da være sentrale.

Jeg har tatt for meg ulik teori, og skal først presentere teori på sosiale vansker, sosial kompetanse og sosiale ferdigheter. Teori på voksenstøtte i barnehagen skal også ha stor plass i denne oppgaven. Jeg har i tillegg vært ute i praksisfeltet å intervjuet tre pedagoger. To av pedagogene jeg intervjuet er veldig ulike på flere måter. Den tredje pedagogen er spesialpedagog.

1.1 Problemstilling

Fokuset i denne oppgaven vil være rettet mot hvordan pedagogisk leder arbeider med barn som har vansker med det sosiale. Problemstillingen til oppgaven blir som følger: ***”Hvordan arbeider pedagogisk leder med barn som har sosiale vansker?”***

1.2 Disposisjon av oppgaven

Bacheloroppgaven er delt opp i kapitler og underkapitler. Mange av de samme overskriftene går igjen i de ulike kapitlene, og det er fordi det skal være lett å se sammenhengen. Før hvert kapittel vil det være en innledning som beskriver hva som møter leseren.

I forordet presenterer jeg skrive prosessen, og takker de som har vært delaktige i min oppgave. I sammendraget oppsummerer jeg oppgaven både på norsk og engelsk, og i innledningen presenterer jeg hvorfor jeg har valgt temaet mitt. Problemstillingen, sammen med begrepsavklaringer og avgrensinger blir også presentert i innledningen.

I teoridelen henter jeg fram litteratur som er sentral for problemstillingen, og dette er utgangspunkt for drøftingen senere i oppgaven. Metoden jeg har valgt blir forklart og begrunnet i et eget kapittel sammen med vitenskapsteori.

I slutten av oppgaven kommer resultatene fra datainnsamlingen. Datainnsamlingen er utgangspunkt for drøftingen hvor litteraturen blir sett opp mot resultatene. Jeg har også et eget oppsummeringskapittel hvor jeg oppsummerer oppgaven med utgangspunkt i litteraturen og resultatene.

Helt til slutt presenteres litteraturliste og vedlegg.

1.3 Avgrensing

Oppgaven har temaet sosiale vansker, og sosial kompetanse. Problemstillingen i denne oppgaven spisser seg mot hvordan pedagogisk leder arbeider med barn som har sosiale vansker. Det er fordi jeg synes det er viktig å ha fokus på barn som strever med samspeillet.

Med bakgrunn i oppgavens omfang har jeg måtte avgrense meg. Hadde omfanget på oppgaven vært større ville jeg sett på hva som gjør at noen barn har vansker med å fungere sosialt. Konsekvenser av sosiale vansker ville også vært utrolig spennende. Foreldresamarbeid ville vært svært sentralt å ha med i denne oppgaven, men på grunn av omfanget ble det ikke plass. Jeg håper at jeg i drømmen om å ta en master i spesialpedagogikk vil få muligheten til å se nærmere på disse temaene.

Jeg har valgt oppgave B og praksisfeltet vil derfor være empiri i denne oppgaven.

1.4 Begrepsavklaring

Barn med sosiale vansker er så mangt. Det kan handle om barn som har utfordringer med atferden, barn som har emosjonelle utfordringer, psykiske utfordringer eller ulike funksjonshemninger. Sosiale vansker kan også komme av hva barnet har opplevd i livet sitt som for eksempel skilsmisse, død i familie, utrygg tilknytning, mobbing, omsorgssvikt eller andre alvorlige hendelser. Alle sosial vansker må sees individuelt, og ikke som en helhetlig kategori med et fasit svar.

1.4.1 Vansker:

Ingvild Åmot (2014, s. 4) skriver i sin phd. avhandling at en vanske er ”hvordan barna gjør seg forstått og tolket, og hva som blir oppfattet som en vanske, er avhengig av omgivelsenes evne og muligheter til å vurdere, benevne og tilpasse seg barnet”.

1.4.2 Sosiale vansker:

Det er vanskelig å gi en klar definisjon på sosiale vansker, og forskere understreker at det enda ikke finnes noen bestemt definisjon. Årsaken er at det er vanskelig å definere normalen, og det er derfor vanskelig å avgjøre hva som er ønskelig atferd. Men i denne oppgaven blir sosiale vansker forstått som barn som har vanskeligheter med å tilpasse seg sosialt (Webster-Stratton, 2005, s. 249).

1.4.3 Sosial kompetanse:

Sosial kompetanse ”dreier seg om kunnskaper, ferdigheter, holdninger og motivasjonen vi trenger for å kunne samhandle effektivt med andre mennesker” (Pape, 2000, s. 21).

1.4.4 Sosiale ferdigheter:

Sosiale ferdigheter er den lærte atferden, som gjør at barnet lykkes i sosiale sammenhenger.

1.4.5 Voksenstøtte

Voksenstøtte handler om at den voksne ”ser barna sine behov, bekymringer, vansker og følelsesmessige tilstand” (Kinge, 2015, s. 58).

2. Teoretisk tilnærming

I denne delen av oppgaven vil jeg skrive om hva sosiale vansker innebærer, sosial kompetanse, sosiale ferdigheter, og til slutt voksenstøtten. Jeg har valgt ut de teoretikerne som jeg syns er sentrale.

2.1 Sosiale vansker

Åmot (2014, s. 4) hevder at vanskene kommer til syne i måten barna gjør seg forstått, men at det er omgivelsene som avgjør hva som er vansken.

I følge Webster-Stratton (2005, s. 249-250) har barn med sosiale vansker vanskeligheter med å regulere seg sosialt. Barna misforstår ofte hva som forventes av dem i sosiale situasjoner, og de er gjerne impulsive, forstår ikke hvordan de skal gå inn i en gruppe, syns det er vanskelig å dele med andre, og ikke minst oppleves det som vanskelig å vente på tur. Barna kan også komme med negative kommentarer til andre. Webster-Stratton hevder at forskning viser at andre barn opplever dette som plagsomt, og at barna som har vanskene og mangler evnene andre forventer av dem, er ensomme og har lav selvaktelse.

Vedeler (2007, s. 122) støtter det Webster-Stratton skriver fordi Vedeler hevder at barn med sosiale vansker kan ha lav toleranse når det gjelder frustrasjon, lite forståelse for atferds koder, opplever det som utfordrende å bruke det verbale språket, og at barna kan være aggressive og utagerende. Dette kan ses i sammenheng med sosiale vansker.

Barsøe (2017, s. 39) hevder at barn med sosiale vansker viser for svak sosial kompetanse til å mestre et godt samspill med andre barn, og sosiale relasjoner vil på denne måten henge sammen med vennskap. Webster-Stratton (2005, s. 249) skriver at

”utviklingen av vennskap har varig innvirkning på barnets sosial tilpasningsevne”.

Hvis barnet ikke mestrer å bygge et vennskap vil dette være med å påvirke i like stor grad. Webster-Stratton bygger disse meningen på at forskning viser, at barn som har vansker med å tilpasse seg til andre barn vil få problemer senere i livet (Ladd og price 1987, gjengitt i Webster-Stratton, 2005, s. 249).

Webster-Stratton (2005, s. 250) skriver videre at barn som har det vanskelig sosialt og mangler evnen til å samhandle med andre barn, også føler at tryggheten for å kunne ha et samspill ikke er til stede. Resultatet blir da i følge Webster-Stratton at barna trekker seg unna samspill med andre, og konsekvensen av denne tilbaketrekkingen er at det blir færre sjanser til sosialt samspill. Dette vil føre til færre muligheter for å lære seg den ønskverdige sosiale atferden.

I henhold til teorien blir barn med sosiale vansker forstått som barn, som mangler tryggheten for å ha et samspill med andre barn.

2.2 Sosial kompetanse og sosiale ferdigheter

2.2.1 Sosial kompetanse

Blant teoretikere er definisjonene på sosial kompetanse mange, men de omhandler mye av det samme, bare sagt med forskjellige ord. Det er en felles forståelse hos teoretikere at sosial kompetanse er å beherske ferdighetene, som gjør at barnet danner og holder de sosiale relasjonene gående (Nordahl 2000; Ogden 2001, gjengitt i Drugli 2013, s. 122). Ogden (2015, s. 228) skriver at sosial kompetanse handler om å innstille seg, få venner, påvirke andre, og samtidig dekke egne sosiale behov.

Leken kan ses i sammenheng med sosial kompetanse, og det fordi Öhman (2012, s. 183) skriver at erfaringene til barnet kommer til syne i leken. Barnet iscenesetter noe det har opplevd. Barnet bruker også leken til å skape seg nye kunnskaper, og i leken kan barnet finne løsninger som det ikke hadde tidligere.

Både Pape (2000, s. 20) og Vedeler (2007, s. 14) hevder at sosial kompetanse er situasjonsbestemt. Det er fordi barnet kan ha sosial ferdighet i en situasjon, men har vansker med det sosiale i en annen situasjon. På denne måten hevder Vedeler at sosial kompetanse handler om at barnet har kompetanse til å takle de situasjonene det møter. Barsøe (2017, s. 41) på sin side hevder at sosiale kompetanse handler om at barnet har kompetanse til å ta en hensiktsmessig beslutning på hvordan det skal være, og hva det skal gjøre i de situasjonene det møter. Drugli (2013, s. 123) hevder at det er andres meninger som avgjør om barnet har en akseptabel og ønsket sosial kompetanse.

I henhold til teorien forstås sosial kompetanse som å beherske de sosiale ferdighetene som kreves for å beherske en sosial relasjon.

2.2.2 Sosiale ferdigheter

Ogden (2015, s. 243) og Vedeler (2007, s. 15) er enige i at sosial ferdighet handler om hvordan et menneske er i nærheten av andre. De er også enige i at sosial ferdighet er den lærte atferden, som gjør at man lykkes i sosiale sammenhenger.

Vedeler (2007, s. 22-23) hevder at sosial ferdighet er at mennesket har kompetanse til å håndtere de vanskelige situasjonene det møter, og at barnet på en hensiktsmessig måte benytter seg av de ressursene som er nødvendige for å kunne hjelpe seg selv. Mestring av sosial ferdighet handler i følge Vedeler ikke om å være verdensmester, men at barnet takler de utfordringene det står ovenfor på en tilfredsstillende måte. Hun legger til at det må være tilfredsstillende for barnet selv og for de rundt barnet.

I følge Lunde og Størksen (2014, s. 8) er sosial kompetanse en ferdighet som omhandler barna sine evner. Barna må beherske

”...samarbeid, selvhevdelse, empati, selvkontroll og det å vise ansvarlighet”,

for å kunne ha sosial kompetanse. De hevder at det ikke holder å mestre bare en eller to av de sosiale ferdighetene, fordi det er balansen mellom dem som gir sosial kompetanse.

I følge teorien blir sosial ferdighet forstått som kompetansen barnet trenger for å møte ulike sosiale situasjoner.

Selvfølelse

Öhman (2012, s. 15) skriver at barna bruker leken for å uttrykke seg selv. Hun hevder at barnet kan skape en god selvfølelse i leken, og på denne måten føler barnet mestring og kompetanse.

Skog (2000, s. 11) hevder at barn med sosiale vansker strever med lav selvrespekt og dårlig selvbilde. Skog (2000, s. 12) skriver at selvbildet bygges opp av erfaringene barnet har gjort om seg selv, og i tillegg vil reaksjonene til andre barn eller voksne være av betydning for atferden til barnet. Skog skriver at det derfor er svært viktig å styrke barn som har sosiale vansker, gjennom å styrke barnets egen forståelse av seg selv.

I en engelsk artikkel om inkluderende læring kommer det frem at barna selv kan oppleve seg som annerledes, men at det kun er i noen situasjoner hvor forskjellen er ekstra synlig. Barna som ble forsket på understreker i denne artikkelen at vanskene de lever med er en del av hvem de er (Schauwer, Hove, Mortier & Loots, 2009, s. 105).

Selvregulering

Det er en felles forståelse hos Lunde og Størkesen (2014, s. 40), og hos Webster-Stratton (2005, s. 249) at selvregulering er at barnet har kompetanse til å justere atferden til sosiale situasjoner. Barsøe (2017, s.44) hevder i tillegg at

”...selvkontroll er en forutsetning for å kunne fungere sammen med andre mennesker”.

Webster-Stratton (2005, s. 249) hevder også at det kan oppleves som vanskelig å skaffe og holde på venner når man har vansker med selvkontrollen. Hun hevder at barna med lav selvregulering mangler kompetanse til å se resultatet av gjerningene sine, og at de har manglende empati ovenfor andre barn.

Empati

”Empati er å vise omtanke, og ha respekt for andres følelser og synspunkter...” (Gresham & Elliott, 1990, gjengitt i Ogden 2015, s. 244).

Drugli skriver om viktigheten av empati og viser til Trentacosta. Hun sier at barn som har evne til empati fungerer bedre sosialt enn andre barn (Trentacosta mfl., 2009, gjengitt i Drugli, 2013, s. 124). I følge Webster-Stratton (2005, s. 249) gjør vennskap at barnet føler seg inkludert, og denne inkluderingen gjør at barnet enklere kan utvikle medfølelse til andre. Vennskap gjør også at barnet kan utvikle evnen til å forstå andre.

De ferdighetene som er presentert over kan fungere som en indikator på om barnet har sosial kompetanse.

2.3 Voksenstøtte

Bruner (1976) har et begrep han kaller støttende stillas, og dette begrepet blir brukt om den støtten barnet får av en voksen eller et mer kompetent barn. Barnet blir da i stand til å utføre

en oppgave som det ikke hadde fått til alene. Støtten blir utformet slik at barnets selvstendighet blir fremmet (Askeland & Sataøen, 2013, s. 208 - 209).

Barsøe (2017, s. 26) skriver at det er svært sentralt at de voksne i barnehagen vet hva god sosial kompetanse er i møte med barn som har sosiale vansker. Først da kan en legge til rett på en hensiktsmessig måte. Webster- Stratton (2005, s. 69) skriver om viktigheten av at voksne ikke bare reagerer når den dårlige atferden viser seg. Det er viktig at de voksne arbeider for fine overganger til nye situasjoner, og gjør klart hva som er ønsket atferd. Hun skriver at dette setter store krav til de voksne.

Både Lunde og Størksen (2014, s. 12), og Kinge (2015, s. 58) skriver at barnet må bli sett, og at dette handler om at de voksne må se

”...barna sine behov, bekymringer, vansker og følelsesmessige tilstand”.

Å bli sett handler i denne sammenhengen om å bli sett bakenfor sine handlinger og væremåte, i tillegg til at barnet blir sett for sin innsats. Da trenger man en voksen som ser, trøster og oppmuntrer barna.

I følge Kinge (2015, s. 59) må barna få en følelse av at de har voksne som bidrar med

”...pågangsmot, motivasjon og lyst til å jobbe for en endring”.

Barnet trenger også voksne, som gir de tro på at endring er mulig ved at den voksne er en god støttespiller. I Danmark er det gjort en forskning som viser at voksen-barn relasjonen er helt sentral. Det er vist at barns sosiale kompetanse og trivsel økte når pedagogene støttet selvtilliten og kommunikasjonen deres. Viktigheten av å støtte barnet i å lytte, samarbeide, og få kjennskap til å måtte ta ansvar for egen handlinger uten å såre og skade andre, kom også fram i denne forskningen (Ogden, 2015, s. 65).

Lund (2012, s. 35) har skrevet om viktigheten av anerkjennende voksne i møte med barn som har sosiale vansker. Hun skriver at anerkjennelse handler om å sette seg inn i andres liv og følelsesmessige tilstand. I følge Lund handler anerkjennelse i møte med barn som har sosiale vansker, om at de voksne må vise at de er interesserte i barnet gjennom det verbale språket, smilet, og det lyttende øret. Barn med sosiale vansker trenger på denne måten voksne som er til stede og har åpne armer når vi har noe å fortelle, er frustrerte, fornøyde, trenger en god kos eller litt ekstra omtanke.

I en internasjonal journal som har tittelen "*Social behaviour and personality*" er det skrevet viktigheten av at man som voksen i barnehagen må sette inn nødvendige tiltak for å møte de barna som har manglende sosial kompetanse. Det står videre at hvis utfordringene ikke blir identifisert i en tidlig alder kan det i verstefall gi alvorlige problemer i barnas fremtid (Gülay & Akman, 2009; Mavi-Derrişođlu, 2007, gjengitt i Arslan, Durmsoglu-Saltali & Yilmaz, 2011, s. 1282).

Pape (2013, s. 71) hevder at noen voksne i barnehagen tenker at barn som har vansker med det sosiale må endre seg for å kunne passe inn i fellesskapet. Hun forteller at de voksne på denne måten "glemmer" at barn med sosiale vansker trenger å lære at de må beherske atferden sin til fellesskapet. Hun skriver at de voksne kanskje ikke tenker at barnehagen fungerer som en nødvendig sosial læringsarena for de barna som har sosiale vansker. I tillegg snakker Pape (2013, s. 71) av erfaring om at de voksne opplever barn med sosiale vansker som "vanskelige" å forholde seg til, og at de voksne i stedet velger å bruke tiden sin på å skape et trygt og godt bånd til de andre barna på avdelingen.

I henhold til teorien er anerkjennende og kunnskapsrike voksne som ser barna, forstått som helt nødvendig for å kunne møte barn med sosiale vansker.

3. Metodisk tilnærming

I denne oppgaven er det sentralt å velge den metoden som vil føre til hensiktsmessige svar, og i tillegg den metoden som vil belyse problemstillingen på en faglig god måte. Dalland (2014, s.111) skriver at metoden forteller oss om hvordan vi bør gå fram for å skaffe kunnskap. Metoden fungerer som et redskap, som hjelper oss å samle inn data om noe vi ønsker å undersøke (Dalland, 2014, s.112).

3.1 Valg av metode

Det finnes flere metoder som kan brukes når man skal gjøre undersøkelser, men en sier at det finnes to hovedtyper (Bergsland & Jæger, 2015, s. 66). Dalland (2014, s.112) skriver både om de kvantitative og kvalitative metodene.

3.1.1 Kvantitative

De metodene som er kvantitative får fram tall som gir mulighet for regneoperasjoner. Det er en metode som gir datamateriale i form av målbare enheter (Dalland, 2014, s.112). De kvantitative metodene krever ofte mye arbeid både før og etter undersøkelsen, og en fordel er at datainnsamlingen kan skje uten direkte kontakt med mennesker. Eksempel på en kvantitativ metode er spørreundersøkelse.

3.1.2 Kvalitative

De metodene som er kvalitative vil finne de meninger, erfaringer og opplevelser som ikke måles eller tallfestes på noen måte (Dalland, 2014, s.112). Bergsland & Jæger (2015, s. 67 - 68) skriver at de kvalitative metodene er basert på et subjekt forhold mellom forsker og informant, og begge disse påvirker forskningsprosessen. De skriver videre at innen for de kvalitative metodene har vi flere innsamlingsmetoder, og disse kan være intervju, observasjon, gjennomføring av prosjekter, bilder og videoopptak. Blikket blir da rettet mot det hverdagshandlingene i barnehagen.

3.1.3 Begrunnelse for valg av metode

Med bakgrunn i litteraturen har jeg valgt å gå for den kvalitative metoden. Jeg har valgt å bruke praksisfeltet som empiri, og den kvalitative metoden er mest hensiktsmessig. Jeg har valgt å bruke intervju for å finne svar på problemstillingen.

3.1.4 Metodekritikk

I denne oppgaven vil dataanalysen være sentral for svaret på problemstillingen. Drøftingen bygger på teoridelen og svarene fra dataanalysen. Denne oppgaven er ingen fasit når det gjelder teori eller resultatene fra intervjuene, men svaret på problemstillingen kan være en tankevekker på hvordan pedagogisk leder arbeider med barn som har sosiale vansker. Det er viktig å ha i tankene at svarene på oppgaven kunne blitt annerledes om jeg hadde valgt en annen metode eller hatt andre informanter.

3.2 Vitenskapsteori

Dalland (2012, s. 50) skriver at vitenskap handler om å skape god praksis og se på hva som er god praksis. I denne delen av oppgaven skal jeg forklare hvilken betydning hermeneutikk og fenomenologi har for oppgaven. Dalland (2012, s. 57) skriver at dette er betegnelser som kan brukes hver for seg, men at de også brukes sammen. Til slutt i dette kapitlet vil jeg begrunne hvorfor disse vil være sentrale når jeg skal ut i barnehagen for å finne svar på problemstillingen min.

3.2.1 Hermeneutikk

Hermeneutikk betyr ”fortolkningslære”. Dalland (2012, s.57) hevder at å fortolke betyr å finne frem til meningen i noe, eller beskrive noe som kan oppleves som uklart. Dette kan bety at under et intervju vil forståelsen og tolkningen, til informanten og forskeren lede til en ny forståelse og ny tolkning (Bergsland & Jæger, 2015, s.68). Det blir da en subjektiv forståelse og tolkning.

Bergsland og Jæger (2015, s.68) skriver om at i den hermeneutiske fortolkningsprosessen kreves det bevissthet omkring sitt eget ståsted, og det fordi man går inn i et forskningsfelt med teoretisk forståelse, og utvelgingen en har gjort på forhånd er ikke tilfeldig. Videre skriver de at et menneske som forsker, ikke kan møte et fenomen uten at en er påvirket av

egne forutsetninger og fordommer, og det fordi alle mennesker innehar tanker om det en møter, enten det er bevisst eller ubevisst. Med bakgrunn i dette vil det stå sterkt at man er bevisst over sin egen rolle for at undersøkelsen skal gå så saklig som mulig

3.2.2 Fenomenologi

Dalland (2012, s. 57) hevder at fenomenologi er læren om fenomenene. Dypere vil dette betyr at et fenomen er det som viser seg eller kommer til syne. Fenomenologi vil da være det vi kan oppfatte med sansene (Dalland, 2012, s.57). I fenomenologiske undersøkelser er sansene rettet mot verden slik som personen selv opplever og forstår den, og fenomenologi vil handle om forstå menneskers tanker, følelser og atferd. (Thomasen, 2006, s. 82-83, gjengitt i Dalland, 2012, s.57-58).

3.2.3 Hvorfor er hermeneutikken og fenomenologien sentral?

Vitenskapsteorien er viktig i forhold til problemstillingen fordi i hermeneutikken er det sentralt, at jeg innehar tanker omkring temaet mitt før jeg går ut å intervjuer. Med intervjuet vet jeg hva jeg ønsker svar på, og jeg vet derfor hva jeg selv hadde ville svart på spørsmålene. Utvalget jeg har gjort til intervjuet ikke er tilfeldig og hermeneutikken er derfor viktig. Jeg må også ha bevissthet om mitt eget ståsted. Det er også viktig å tenke over at det blir en subjektiv forståelse og tolkning av intervjuet. I følge hermeneutikken er det ekstra viktig å være bevisst over egen rolle, og jeg skal derfor verken bekrefte eller avkrefte informantenes kommentarer. Jeg skal heller ikke legge ut om hva jeg selv tenker om temaet, og svaret på problemstillingen min.

I fenomenologien er det ekstra viktig å være bevisst på at sansene mine er rettet mot det som jeg forstår og tolker ut fram mitt perspektiv. Fenomenologien er viktig med tanke på at jeg som forsker må forstå informantens tanker og følelser. Fenomenologien er videre viktig fordi informasjonen jeg får fra intervjuet kun vil fremtre slik jeg ser det, og jeg vil ikke få en forståelse av hvordan det er i seg selv. Skulle jeg fått en helhetlig forståelse burde jeg observert barn og ansatte i barnehagen.

4. Intervju

4.1 Utvalg

Jeg har valgt å intervju to forskjellige pedagogiske ledere, og en spesialpedagog. Jeg har valgt å intervju pedagogiske ledere fordi det er fokuset i problemstillingen. I tillegg en spesialpedagog fordi de har erfaringer om barn som har sosiale vansker. Av de to barnehagene jeg har valgt ut, har jeg veldig god kjennskap til en av dem, og det fordi jeg har vært der i praksis. Den andre barnehagen har jeg litt kunnskap om. Jeg har kjennskap til at spesialpedagogen er dyktig, og har mange år med erfaring.

Resultatene i oppgaven er basert på analysen av datamaterialet. Teoriutvalget tidligere i oppgaven vil også være sentralt.

4.2 Forarbeid intervju

Før jeg gjennomførte intervjuet laget jeg en intervjuguide (se vedlegg), som inneholdt spørsmålene jeg ønsket svar på. Jeg baserte spørsmålene mine på problemstillingen, og fant ut hvilke spørsmål som ville gi meg de mest hensiktsmessige svarene. Jeg leste meg opp på litteratur i forkant, slik at jeg hadde litt kompetanse når jeg utførte intervjuet. Jeg var mye fram og tilbake om jeg skulle sende intervjuguiden på forhånd, da det har både fordeler og ulemper. Jeg valgte å sende den, slik at informantene kunne være forberedt på hva som ville møte dem. Jeg sendte også ved skrivet om at jeg hadde tillatelse til å utføre et intervju. Informantene ble gjort kjent med at intervjuene ville bli spilt inn, og at det vil bli slettet når datamaterialet er behandlet. Informantene godkjente dette.

4.3 Gjennomføring av intervju

Før jeg begynte intervjuet informerte jeg informantene om oppgaven min, og hva den omhandlet. Jeg spurte også informantene én gang til om det var greit at jeg spilte inn intervjuene, og alle de tre bekreftet dette. Jeg ville spille inn intervjuene for at jeg skulle få med meg alt som bli sagt, og for å gi full oppmerksomhet til informanten min. Avtalen var at jeg skulle slette opptakene når de er ferdig behandlet. Det er gjort som avtalt. Jeg hadde

allikevel med meg penn og papir slik at jeg kunne skrive om jeg kom på noe, som jeg kanskje ville spørre om for å få det klarere.

Jeg plasserte meg direkte ovenfor informanten slik at jeg kunne møte blikkene med anerkjennelse. I intervjuet kom jeg oppfølgingsspørsmål slik at de kunne bekrefte om jeg hadde forstått riktig. Hvis jeg hadde notert noe på notatarket mitt, stilte jeg spørsmål omkring notatene mine helt på slutten når alle spørsmålene var stilt. Informantene fikk også mulighet til å komme med spørsmål eller annen viktig informasjon, som var relevant for oppgaven.

4.4 Forskningsetikk og etterarbeid intervju

Forskningsetikken vil være svært sentral i denne oppgaven. Informantene skal ikke kunne finne seg selv igjen og de skal være trygge på at informasjonen de gir blir brukt på en hensiktsmessig måte (Dalland 2012, s. 105). I denne oppgaven har det også vært viktig å tenkte i gjennom hvilke etiske utfordringer arbeidet kan føre til, og hvordan arbeidet mitt håndteres i ettertid (Dalland, 2012, s. 95). Informantene fra intervjuet er anonymisert i oppgaven, og dette er gjort med begrunnelse i det etiske perspektivet. §20 av barnehageloven er sentral og der står det

”for virksomheter etter denne lov gjelder reglene som taushetsplikt i forvaltningsloven §§ 13 til 13f tilsvarende” (Forvaltningsloven §§13 – 13f 1967).

Forvaltningsloven §13e omhandler taushetsplikt når en skal forske i barnehagen, og at forskeren må bevokte informasjon som hører under taushetsplikt (Forvaltningsloven §13 kan ses i sin helhet i vedlegg).

For denne oppgaven er det ikke etisk forsvarlig med informasjon som avslører identitet til både voksne og barn. Med bakgrunn i forvaltningsloven og taushetsplikten har jeg valgt å kalle informantene Pedagog A, Pedagog B og Pedagog C.

4.5 Forforståelse

Jeg har tidligere nevnt at jeg var i praksis i den ene barnehagen jeg hadde intervju i. Den andre barnehagen hadde jeg litt kjennskap til. Spesialpedagogen jeg intervjuet arbeider mye med enkeltbarnet som har utfordringer sosialt, og jeg visste derfor at hun ville inneha mye kunnskap om dette.

4.6 Dataanalyse

Jeg har tatt for meg intervjuene, og transskribert disse. I utvalget jeg gjorde, så jeg på hva som var relevant for min problemstilling. Jeg valgte meg ut det som jeg mener belyser hovedtemaet og problemstillingen i oppgaven.

5. Resultat

I denne delen av oppgaven vil resultatene av dataanalysen presenteres. Utvalget er gjort med bakgrunn i problemstillingen.

5.1 Sosiale vansker

Alle pedagogene forteller at sosiale vansker innebærer at man ikke mestrer sosial kompetanse, som ses på som helt nødvendig for å fungere i samspill med andre. Alle pedagogene trekker fram at det er i leken, og i samspill med andre den manglende sosiale kompetansen blir synlig. Pedagog A hevder at barn med manglende sosial kompetanse har vanskeligheter med å finne plassen sin i leken, og at de gjerne vandrer fra lek til lek. Alle pedagogene forteller at barn med sosiale vansker har utfordringer med å komme seg inn i leken fordi de ikke vet hvordan de skal spørre eller tre fram. Videre forteller de alle at barna også har vansker med bli i leken og være med å utvikle leken. Pedagog C forteller at barn med vansker kan føle lite mestring.

Pedagog A forteller at det er erfaringer om at barn med sosiale vansker kan oppleve det som utfordrende å få seg venner, og at det da er viktig at de voksne sørger for at barna skal få seg venner. Pedagog C forteller at barn med sosiale vansker har utfordringer med vennskap fordi andre barn kan vegre seg for å ta med de barna som ikke skjønner leken. Dette gjør at de barna med sosiale vansker kan bli upopulære. Pedagog C trekker også fram at for barn med sosiale vansker er det ekstra viktig at den voksne er der for barnet, og hjelper det på vegen til å bli en god lekekamerat.

Både Pedagog A og pedagog B forteller at de bruker noe de kaller lekegrupper og at dette er en stor hjelp på vegen for at barn skal finne kjemi med andre barn og i tillegg få seg en venn. Begge pedagogene trekker også fram at det er kjempe viktig at de ansatte har gode holdninger og er gode forbilder. Pedagog A forteller at de hvordan de ansatte legger opp dagen, deler i grupper og ikke minst setter barna rundt matbordet har stor betydning for bygging av vennskap.

Pedagog A forteller at barn med sosiale vansker har utfordringer med å snakke for seg, og at språket er en faktor som kan bidra til vansker med det sosiale. Pedagog A sier også at barn med sosiale vansker har manglende empati.

5.2 Sosial kompetanse og sosiale ferdigheter

Alle tre pedagogene trekker frem at sosial kompetanse handler om å omgås andre mennesker. Alle sammen trekker også fram at de tenker at sosial kompetanse i stor grad handler om hvordan du er i samspill med andre mennesker.

Alle tre pedagogene understreker at de jobber med sosial kompetanse hele tiden. Pedagog A og Pedagog B trekker begge fram at de jobber med den sosiale kompetansen både i små grupper, hele barnegruppa, og med enkelt individet. Pedagog A trekker frem at de lærer barna sosiale ferdigheter og at de da legger vekt på hvordan barna skal være mot andre, hvordan samhandle med andre, hvordan regulerer seg i forhold til følelser, hvordan løse problemer og ser på utfordringer, hva man sier til hverandre, og veiledning i å være en god venn. Pedagog A understreker sterkt at sosial kompetanse er grunnmuren vår, og at engelsk og matte kommer i andre rekke.

Pedagog C trekker fram at bøker blir flittig brukt, fordi her kan barnet og den voksne sammen lese, og se på de ulike situasjonene i bøkene. Pedagog C forteller at de sammen finner gode løsninger. Eventyr blir også mye brukt. Eventyrene illustrerer den gode hjelperen samtidig som det er situasjoner hvor ingen hjelper til. Dette får barnet til å tenke og reflektere over gode løsninger. Pedagog C forteller at de gode løsningene blir tatt med ut på avdelingen og i større grupper.

Pedagog B hevder at de jobber med sosial kompetanse ved å lære barna at de ikke skal snakke i munn på hverandre, lære å si noe fint til vennen sin, se og lytte til hverandre, være snill, og lære seg at man selv er verdifull. Pedagog B trekker frem at veiledningen som blir gitt omhandler hvordan barna skal komme inn i lek, fortelle hva barna skal gjøre og ikke gjøre, og lære barna lekekoder. Pedagog B forteller også at de ansatte frem snakker det å være snill mot hverandre. Pedagog B hevder også at den sosiale kompetansen kommer hjemme fra.

Selvfølelse

Pedagog A trekker fram at det til tider dessverre kan være synlig for andre barna at et barn har vansker med noe. Dette i tillegg til at pedagog A tror at barnet som har vansker kan oppleve seg som annerledes. Pedagog A understreker viktigheten av at dette blir snudd fort.

Selvregulering

Pedagog A forteller at selvregulering handler om å tilpasse seg leken. Pedagog C trekker også fram dette. Pedagog A og C forteller til slutt at selvregulering vil komme mest til syne i leken. Dette fordi barnet gjerne har vansker med å tilpasse atferden sin, og at det kan være vanskelig å regulere handlinger og følelser.

Empati

Pedagog A og C snakker om viktigheten av empati i den sosiale kompetansen. Pedagog A og C trekker også fram at sosial kompetanse og sosiale ferdigheter handler om hvordan du tar kontakt med andre, hvordan du er sammen med de og hva slags empati du har for andre mennesker .

5.3 Voksenstøtte

Pedagog A understreker også at kunnskap om barn med sosiale vansker er kjempe viktig og at de ansatte på avdeling jevnlig går igjennom alle barna. Det trekkes også frem at de lager utviklingsplaner på de barna som trenger det lille ekstra.

Pedagog A forteller om viktigheten av at barna skal være trygge, og hvor viktig det er at de ansatte skaper trygghet for alle barn, men ekstra viktig for de barna som har sosiale vansker. Muligheter og ikke begrensninger er ord som blir trukket mye fram under samtalen med pedagog A. Pedagog A understreker viktigheten av tidlig innsats slik at barna kan få støtte så tidlig som mulig, og viktigheten av å gi positiv feedback når barnet gjør noe som er bra, slik at det ikke bare blir fokus på det negative.

Pedagog A kan fortelle at de jobber og reflekterer mye over de voksnes syn på barn. Pedagog A forteller at de voksne ser på barn som et kompetent individ, og understreker hvor viktig det er at de voksne er bevisst sin atferd og sitt syn på barna. Pedagog A forteller at de ansatte på avdelingen har et åpent syn, og de ansatte forteller at det er en berikelse å få jobbe med barn som har vansker med ulike ting i livet. Til slutt legger pedagog A til at utfordringer gjør at de ansatte blir enda bedre personer.

Pedagog B trekker fram at det kan være vanskelig å inkludere barna med sosiale vansker. Pedagog B trekker likevel frem at de andre ansatte er positive, men at det dessverre kan ta lang tid før man oppdager at et barn har sosiale vansker. Som voksen i barnehagen hevder

pedagog B at det trengs voksne som kan lytte til barnet, være en god og nær relasjon, og være en voksen som kan ta i mot barn på en god måte. Pedagog B understreker også at det går en grense på hva en voksen i barnehage kan klare før man må blande inn andre instanser.

Pedagog C forteller at voksenrollen er alfa omega i barnehagen. Pedagog C trekker fram at det er kjempe viktig at den voksne er med i leken, og at dette er spesielt viktig for barn som har sosiale vansker. Pedagog C begrunner dette med erfaringene sine og at det ofte er slik at hvis den voksne leker med barnet som har sosiale vansker vil det etter hvert komme enda flere barn til fordi barn ofte tiltrekker seg aktive og lekne voksne. Pedagog C forteller om at barnet med sosiale vansker da vil oppleve at andre barn leker med det.

Pedagog C trekker til slutt fram voksenrollen og at pedagogen ofte er med i leken for å veilede og vise hvordan ting kan eller kunne blitt løst. Pedagog C forteller at det er viktig å gi barnet positive tilbakemeldinger når noe er bra og at tommel opp og ros er viktig, og dette samtidig som at man må kommentere hva som er bra.

6. Drøfting

I dette kapitlet tar jeg i bruk teorien jeg har valgt meg ut og setter dette opp mot resultatene fra intervjuene. Jeg skal undersøke om teorien understreker det pedagogene fortalte meg. Jeg vil forsøke å svare på problemstillingen på en god måte. Dette er min tolkning av resultatene, sett i forhold til den utvalgte teorien.

6.1 Pedagogenes forståelse av sosial vansker

Alle pedagogene forteller at sosiale vansker innebærer at man ikke mestrer sosial kompetanse, som ses på som helt nødvendig for å fungere i samspill med andre. Dette svaret kommer noe til kort, men dette kan henge sammen med at det fortsatt ikke er noen klar definisjon på hva sosiale vansker innebærer. Og som Åmot (2014, s.4) skriver er en vanske avhengig av omgivelsenes evne og mulighet til å vurdere, og derfor kan pedagogene vurdere sosial vanske forskjellig.

Alle pedagogene forteller også at det er i leken de sosiale vanskene kommer til syne. Pedagog A forteller at barn med sosiale vansker har vanskeligheter med å finne plassen sin i leken, og at det da gjerne blir en vandring fra lek til lek. De andre pedagogene forteller at barna strever med å komme seg inn i leken, bli i leken og ikke minst være med å utvikle den. Öhman (2012, s.183) støtter det pedagogene sier ved at hun sier at leken er en arenaen hvor barnets kompetanse blir synlig, og samtidig er leken en arena for å utvikle kompetansen. Webster-Stratton (2005, s. 249-250) hevder også dette, fordi barna med sosiale vansker har vanskeligheter med å tilpasse seg sosialt, og fordi de ofte vil feilvurdere hva som er forventet av dem i sosiale situasjoner.

Pedagog A og C forteller at barn med sosiale vansker kan oppleve det som vanskelig å få venner. Webster-Stratton (2005, s. 249) nevner at hvis barnet ikke mestrer å bygge et vennskap så vil dette påvirke barnets sosiale tilpasningsevne. Både pedagog A og pedagog B forteller at de aktivt bruker lekegrupper, og at dette er veien til vennskap hos barna. Lekegrupper er voksenstyrte grupper hvor aktiviteten er forhånds bestemt.

Pedagog C hevder at barn med sosiale vansker kan føle lite mestring, og det er derfor viktig å styrke barn med sosiale vansker. Dette henger sammen med det Webster-Stratton (2005,

s.249-250) skriver om. Hun viser til forskninger som viser at barn som har sosiale vansker ofte er ensomme og har lav selvaktelse.

Webster-Stratton (2005, s.249-250) skriver at barn med sosiale vansker har vanskeligheter med å samhandle med andre barn fordi de mangler tryggheten som skal til for å ha et samspill. Denne teorien henger sammen med det pedagog A forteller om at barn med sosiale vansker ofte har utfordringer med å snakke for seg, og at samspillet derfor blir vanskelig. Vedeler (2007, s.122) snakker også om dette fordi hun hevder at barn med sosiale vansker opplever det som vanskelig å uttrykke seg verbalt, og språket kan derfor være med på å gjøre at barn med sosiale vansker føler lite trygghet. Tryggheten kan også henge sammen med barnets selvfølelse.

Pedagogenes svar henger sammen med teorien, men ingen av pedagogene nevner at barn med sosiale vansker har lav toleranse for frustrasjon, eller at de kan være aggressive og utagerende, slik som Vedeler (2007, s. 122) snakker om. Men det er stor enighet blant pedagogene at der er i leken de sosiale vanskene blir synlige, men her tenker jeg det også vil være viktig å tenke på alle de andre situasjonene i en barnehagehverdag. Slik som overgangssituasjoner, matbordet, samtale barn-barn, barn-voksen, samlinger og påkledningssituasjoner. De sosiale vanskene vil også være synlige i disse situasjonene.

Det er noen områder og ferdigheter som blir nevnt flere ganger under intervjuene, og det er; leke situasjoner, empati, og evnene til å uttrykke seg verbalt. Det er tydelig at dette er kunnskaper som ikke er til stede hos barn med sosiale vansker. Det er med bakgrunn i teori, og det pedagogene forteller at jeg kan dra denne slutningen.

6.2 Pedagogenes forståelse av sosial kompetanse og sosiale ferdigheter

6.2.1 Sosial kompetanse

Blant pedagogene var det stor enighet om at sosial kompetanse handler om å omgås andre mennesker, og hvordan du er i samspill med andre mennesker. De trekker alle fram at sosial kompetanse handler om å mestre ferdighetene man trenger i samhandling med andre mennesker. Både Nordahl (2000) og Ogden's (2001) teori støtter dette i boka til Drugli (2013, s 122).

Ingen av pedagogene nevnte at sosial kompetanse er situasjonsbestemt slik som vi kan lese om i Pape (2000, s. 20) og Vedeler (2007, s. 14) sin teori. De skriver at barnet må mestre de kravene det stilles ovenfor i de ulike situasjonene, og derfor kan barnet ha sosial ferdighet i en situasjon, men sosiale vansker i en annen situasjon. Det var ingen spørsmål som var direkte rettet mot dette med situasjonsbestemt sosial kompetanse, og det kan ses i sammenheng med at ingen av pedagogene nevnte på nettopp dette. Men det kan også handle om at pedagogene forstår sosial kompetanse som en helhet.

Alle pedagogene trekker frem at de jobber mye med den sosiale kompetansen i barnehagen, og dette understreker at pedagogene har forståelse for hvor viktig sosial kompetanse er. Alle pedagogene trekker fram at de veileder barn på sosial kompetanse flere ganger i gjennom hele dagen, og dette viser også at sosial kompetanse har stor plass både ubevisst og bevisst i barnehagehverdagen.

Pedagog C forteller at eventyr kan være veien til utvikling av sosialkompetanse. Eventyrene gir barna en forståelse for hva som er rett og hva som er galt, og pedagog C forteller at barn med sosiale vansker ofte drar erfaringene fra de leste eventyrene ut i leken ved at de kommer med gode løsninger. Öhman (2012, s. 184-185) skriver nettopp om det at barna iscenesetter de erfaringene det har fått, og at disse gjentas og gjennomleves i leken.

Pedagog B hevder at sosial kompetanse kommer hjemmefra og at de i barnehagen lærer barna sosial kompetanse ved at de blant annet lærer barna å ikke snakke i munn på hverandre. Pedagog B sa også at i sosial kompetanse ligger tanken om at man skal være snill mot hverandre. Det er ingen teori som sier noe om disse uttalelsene.

Blant pedagogene kan vi se at det er litt ulik forståelse av begrepet sosial kompetanse. Men de kommer alle med en forståelse av begrepet som henger sammen med teorien. Svarene fra pedagogene blir noe enkel hvis man skal se grundig på begrepet. Men det her viktig å ta i betraktning at et intervju som blir spilt inn kan oppleves som nervepirrende, og med bakgrunn i dette er det ikke sikkert at pedagogen fikk fortalt om alle refleksjonene og tankene sine.

6.2.2 Sosiale ferdigheter

Bare pedagog A trekker fram at de har fokus på å lære barna sosiale ferdigheter i barnehagen. Bare pedagog A og C trekker fram at sosiale ferdigheter handler om hvordan

barnet er i nærheten av andre barn, og at det viktig å gi barna veiledning på sosiale ferdigheter. Ogden (2015, s. 243) og Vedeler (2007, s. 15) understreker dette når de sier at sosial ferdighet handler om hvordan et menneske er i nærheten av andre, og at sosial ferdighet er den lærte atferden.

Selvfølelse

Av de tre pedagogene jeg har intervjuet var det bare en av dem som nevner noe om barnets selvfølelse. Det er pedagog A som snakker om dette. En forståelse om at de andre ikke nevner det, kan henge sammen med at selvfølelsen blir glemt i barnehagehverdagen, eller at den er der ubevisst. Uavhengig av dette, understreker teorien at barn med sosiale vansker strever med lav selvspekt og dårlig selvbilde (Skog, 2000, s.11). Dette understreker hvor viktig det er at vi retter et ekstra fokus på selvbildet til barn med sosiale vansker.

I en engelsk artikkel av Schauwer, Hove, Mortier og Loots (2009, s.105) kommer det fram at barn kan oppleve seg selv som annerledes. Pedagog C forteller at barn med sosiale vansker kan være upopulære fordi andre barn skjønner at barn med sosiale vansker ikke forstår leken like godt. Dette kan gjøre at barn med sosiale vansker opplever seg selv som annerledes. Pedagog A forteller at det til tider kan være synlig for de andre barna at noen har vansker, og i tillegg at barnet som har vansker kan oppleve seg selv som annerledes.

Selvregulering

Bare pedagog A og pedagog C svarer at selvregulering handler om at barnet må tilpasse atferden sin, og at leken er den arenaen hvor selvreguleringen til barnet kommer mest til syne. Lunde & Størkesen (2014, s. 38), og Webster-Stratton (2005, s. 249) støtter dette. Ingen av pedagogene nevner at selvkontroll er nødvendig for å få til et samspill (Barsøe, 2017, s. 44). Ingen av pedagogene nevner heller at vennskap kan oppleves som vanskelig om barnet har vansker med selvregulering. Dette hevder Webster-Stratton (2005, s.249).

Empati

Bare pedagog A og C trekker også fram at sosial kompetanse og sosiale ferdigheter handler om hvordan du tar kontakt med andre, hvordan du er sammen med de, og at dette handler om empatien ovenfor andre mennesker. Begge sier at empati handler om å se andre sine følelser, og dette stemmer godt overens med teori til Trentacosta mfl. (2009, gjengitt i Drugli 2013, s. 124), som sier nettopp dette. Denne teorien sier at barn som lett fanger opp andres emosjonelle signaler, vil fungere bedre i sosiale relasjoner. Pedagog A understreket at de

legger stor vekt på at empatien er en sosial ferdighet, som er ekstra viktig i sosial kompetanse. Hun hevder videre at barna skal lære hvordan de skal være mot andre, og hvordan de skal regulere følelsene sine overfor andre barn. Ogden (2015, s. 244) støtter dette ved å vise til Gresham og Elliot (1990) sine tanker om at empati handler om å ha omtanke og respekt for andres følelser. Webster-Stratton (2005, s. 249) sier også at det er lettere å utvikle vennskap, om man har evnen til å forstå andres perspektiv. Andres perspektiv blir her empatien, og pedagog A snakker om viktigheten av å jobbe med denne sosiale ferdigheten.

Som vi kan se kommer forståelsen av begrepet sosial ferdighet veldig til kort. Dette kan ha en sammenheng med at jeg ikke hadde noen spørsmål som var direkte rettet mot dette, men det kan også ha sammenheng med at pedagogene forstår sosial kompetanse og sosial ferdighet som en helhet. Det var bare en av pedagogene som nevnte på barnets selvfølelse, og dette synes jeg er betenkningsverdig. Empati blir nevnt gjentatte ganger av to av pedagogene, og det samme med barnets selvregulering. Den ene pedagogen hadde ingen forståelse av begrepet selvregulering, og dette er for meg betenkningsverdig. For hvordan skal pedagogen da kunne veilede barn på tilpasning av atferden til de ulike sosiale situasjonene?

6.3 Pedagogenes forståelse av voksenstøtten i barnehagen

Bruner (1976, gjengitt i Askeland & Sataøen, 2014, s. 208) sin teori om støttende stillas er svært sentral, og den kan ses i lys av det to av pedagogene sier. Pedagog A og pedagog C forteller om viktigheten av trygge voksne i møte med barn som har sosiale vansker. Pedagog C understreker hvor viktig det er at den voksne er med i leken for å veilede barnet i sosial kompetanse, og hva som er mest hensiktsmessig å gjøre i de ulike situasjonen. Den voksne vil da fungere som et støttende stillas for barnet.

Pedagog A og B understreker også viktigheten av å gi positive tilbake meldinger når barn med sosiale vansker gjør noe som er bra. Pedagog A understreker flere ganger at man som pedagog må se muligheter og ikke begrensinger. Dette støttes av teorien ved at Lund (2012, s.35) skriver om anerkjennende voksne i møte med barn som har sosiale vansker, og hvor viktig det er med et lite smil, et lyttende øre eller verbal ros. Hun skriver også om at den voksne med åpne armer må ta i mot når barnet er frustrert, har noe å fortelle eller bare trenger litt ekstra omsorg. Webster-Stratton (2005, s. 69) støtter også pedagogene, fordi hennes teori sier at de voksne ikke bare skal reagere når den dårlige atferden er et faktum.

Lunde og Størksen (2014, s. 12) og Kinge (2015, s.58) skriver om viktigheten av at barn må bli sett bakenfor sine handlinger og væremåte. Pedagog A understreker denne teorien veldig sterkt når det fortelles om at de i barnehagen reflekterer mye over ”barnsynet”, og om viktigheten av at barnet skal bli sett på som kompetent. Pedagog A forteller at de ansatte opplever det som en berikelse, og motivasjon å få jobbe med barn som har sosiale vansker, og at dette gjør de ansatte til enda bedre personer.

I journalen ”Social behaviour and personality” kommer det frem at det er nødvendig med voksne i barnehagen som jobber for tidlig innsats. Denne forskningen underbygger det pedagog A sier om at de er opptatt av den voksnes rolle i barnehagen, og at pedagog A samtidig sier at tidlig innsats er alfa omega. (Gülay & Akman, 2009; Mavi-Derivoğlu, 2007, gjengitt i Arslan, Durmsoglu-Saltali & Yilmaz, 2011, s. 1282).

Pedagog C er den eneste pedagogen som nevner at det er svært viktig at den voksne er med i leken sammen med barnet som har sosiale vansker, og at dette er viktig for å kunne veilede ved å vise hvordan ting kan bli løst. I Danmark er det gjort en forskning på dette, og den sier at den sosiale kompetansen økte når man hadde voksne i nærheten som støttet barnet i å lytte, samarbeide og ta ansvar (Ogden, 2015, s. 65)

Pedagog B forteller at det for voksne er vanskelig å inkludere barn med sosiale vansker, at det for de voksne er vanskelig å oppdage sosiale vansker, og at det samtidig går en grense for hva voksne i barnehagen kan klare når det gjelder barn med sosiale vansker. Pape (2013, s. 71) sine erfaringer stemmer med det pedagog B sier. Pape skriver nemlig at noen pedagoger tenker at barn med sosiale vansker er vanskelige å forholde seg til, og at noen pedagoger heller velger å bruke tid på de andre barna.

Det er også viktig å ta med at ingen av pedagogene trekker fram det Barsøe (2017, s. 26) hevder. Hun hevder nemlig at de som arbeider i barnehagen må vite hva god sosial kompetanse er for å kunne legge til rette for barn med sosiale vansker.

Gjennom teori og resultater kommer det tydelig fram at det er svært sentralt med god voksenstøtte i møte med barn som har sosiale vansker. Det kommer også fram at det er viktig at pedagogene har kunnskap om barn med sosiale vansker. Kunnskapen vil på denne måten virke positivt på holdningene til pedagogene.

7. Oppsummering

I denne oppgaven har jeg sette på hvordan pedagogisk leder arbeider med barn som har sosiale vansker. Informantene mine ga veldig forskjellige svar, som gjorde skriveprosessen veldig spennende. Jeg skal nå komme med en oppsummering for å se om jeg har klart å svare på problemstillingen. Det er svært viktig å understreke at dette er min oppsummering ut fra teorien jeg hadde valgt og mine funn, og derfor er ikke dette noen fasit.

For å kunne svare på problemstillingen måtte jeg finne ut hva pedagogene la i sosial vanske, og svarene her kom noe til kort. Men dette henger sammen med at det fortsatt ikke er noen klar definisjon på hva sosiale vansker innebærer. Det vil derfor her være opp til hver enkelt pedagog å vurdere hva som er sosial vanske. Dette kan gjøre at problemstillingen kan oppleves som vanskelig å gi et klart og tydelig svar på.

Men på grunnlag av svarene tolker jeg det dit hen at det er i leken pedagogene må jobbe med de sosiale vanskene, men som jeg har skrevet i drøftinga hevder jeg at de sosiale vanskene også vil være synlige i andre situasjoner. Så som pedagog er det viktig å være åpen for å finne situasjoner hvor det er mest hensiktsmessig å gi den nødvendige veiledningen. I tillegg til dette hevder jeg at det er viktig at pedagogene må sette mer fokus på barnets selvfølelse, fordi selvbildet er grunnlaget for at barnet skal føle mestring. Når mestringen er på plass er barnet mer motivert og mulighetene for læring vil øke.

Ut fra intervjuene jeg hadde har jeg også fått en forståelse for at kompetanseheving i barnehagen er svært nødvendig. Dette er for at pedagogene skal kunne møte barn med sosiale vansker på en best mulig måte. Jeg har også gjennom prosessen fått forståelse for at foreldresamarbeid er svært viktig i møte med barn som har sosiale vansker. Ingen av pedagogene nevnte noe om foreldresamarbeid, men jeg ser at dette er sentralt for at barn med sosiale vansker skal bli ivaretatt best mulig. Hadde omfanget på oppgaven vært større ville jeg hatt fokus på dette.

Så med andre ord, er mitt svar på problemstillingen ut fra teori og svarene til pedagogene, at pedagogene må jobbe aktivt med sosiale kompetanse gjennom hele dagen, og veilede barnet i situasjonene det er i. Dette vil kreve god voksenstøtte, og da trenger man voksne som er anerkjennende og interesserte i barnet. Barnet trenger at den voksne roser det som er bra, og ikke bare har fokus på det som er negativt. Barnet trenger også at de voksne er lyttende,

støttende, og møter barnet der det trenger å bli styrket. Som en avsluttende kommentar er det tydelig at vi som pedagoger må sette mer fokus på barn med sosiale vansker, og være enda mer bevisst vår rolle som pedagog!

8. Litteraturliste

- Arslan, E., Durums, N., Lu-Saltali, O., & Yilmaz, H. (2011). Social behavior and personality. *Social skills and emotional and behavioral traits of preschool children*. 1281-1285. <https://doi.org/10.2224/sbp.2011.39.9.1281>
- Askeland, L. & Sataøen, S.L. (2014). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst* (3.utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Barsøe, L. (2017). *Ville og stille barn i barnehagen. Veier ut av låste atferdsmønstre*. Oslo: Kommuneforlaget AS.
- Bergsland, M.D. & Jæger, H. (Red.). (2015). *Bachelor oppgaven i barnehagelærer utdanningen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving* (5.utg.). Oslo: Gyldendal akademisk
- De Schauwer, E., Van Hove, G., Mortier, K. & Loots, G. (2009): "I Need Help on Mindays, It's Not My Day. The Other Days, I'm OK". *Perspectives of Disabled Children on Inclusive Education, Children & Society*, 99-111. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1099-0860.2008.00159.x>
- Druguli, M. B. (2013). *Atferdsvankser hos barn: Evidensbasert kunnskap og praksis*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Forvaltningsloven (1967). Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker. Hentet 05.05.2017 fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10#KAPITTEL_3
- Kinge, E. (2015). *Utfordrende atferd i barnehagen*. Oslo: Gyldendal akademisk
- Lund, I. (2012). *Tydelige voksne når atferden utfordrer*. Kristiansand: Portal forlag AS
- Lunde, S. & Størksen, I. (2014). *Snart førsteklassing. Med sosial kompetanse i ranselen*. Oslo: PEDLEX Norsk Skoleinformasjon
- Ogden, Terje. (2015). "Sosial kompetanse og problematferd blant barn og unge". Oslo: Gyldendal Akademisk
- Pape, K. (2000). "Æ trur dem søv". *Om aktive voksne og sosial kompetanse i barnehagen*. Oslo: Kommuneforlaget

Pape, K. (2013). *Jakten på den gode barndom. Lekende og inkluderende miljøer i barnehagen*. Oslo: Kommuneforlaget

Skog, R. (2000). *Fra å være mye til å være noe mer. En studie av relasjonene pedagog og barn med sosiale og emosjonelle vansker*. Trondheim: Dronning Mauds Minne, høgskole for barnehagelærerutdanning.

Vedeler, L. (2007). *Sosial mestring i barnegrupper*. Oslo: Universitetsforlaget

Webster-Statton, C. (2005). *Hvordan fremme sosial og emosjonell kompetanse hos barn*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Åmot, I. (2014). *Barn med samspillsvansker og ansattes dilemma relatert til retten til medvirkning i barnehagen*. Trondheim: Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.

9. Vedlegg

9.1 Forvaltningsloven §§ 13 – 13f

§ 13. (taushetsplikt).

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om:

- 1) noens personlige forhold, eller
- 2) tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår.

Som personlige forhold regnes ikke fødested, fødselsdato og personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted, med mindre slike opplysninger røper et klientforhold eller andre forhold som må anses som personlige. Kongen kan ellers gi nærmere forskrifter om hvilke opplysninger som skal reknes som personlige, om hvilke organer som kan gi privatpersoner opplysninger som nevnt i punktumet foran og opplysninger om den enkeltes personlige status for øvrig, samt om vilkårene for å gi slike opplysninger.

Taushetsplikten gjelder også etter at vedkommende har avsluttet tjenesten eller arbeidet. Han kan heller ikke utnytte opplysninger som nevnt i denne paragraf i egen virksomhet eller i tjeneste eller arbeid for andre.

0 Tilføyd ved lov 27 mai 1977 nr. 40, endret ved lov 11 juni 1982 nr. 47.

§ 13 a. (begrensninger i taushetsplikten når det ikke er behov for beskyttelse).

Taushetsplikt etter § 13 er ikke til hinder for:

- 1) at opplysninger gjøres kjent for dem som de direkte gjelder, eller for andre i den utstrekning de som har krav på taushet samtykker
- 2) at opplysningene brukes når behovet for beskyttelse må anses varetatt ved at de gis i statistisk form eller ved at individualiserende kjennetegn utelates på annen måte, og

- 3) at opplysningene brukes når ingen berettiget interesse tilsier at de holdes hemmelig, f.eks. når de er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelig andre steder.
- 4) at opplysninger om en navngitt domfelt eller botlagt er benådet eller ikke og hvilke reaksjoner vedkommende eventuelt blir benådet til, gjøres kjent.

§ 13 b. (begrensninger av taushetsplikten ut fra private eller offentlige interesser).

Taushetsplikt etter § 13 er ikke til hinder for:

1. at opplysningene i en sak gjøres kjent for sakens parter eller deres representanter,
2. at opplysningene brukes for å oppnå det formål de er gitt eller innhentet for, bl.a. kan brukes i forbindelse med saksforberedelse, avgjørelse, gjennomføring av avgjørelsen, oppfølging og kontroll,
3. at opplysningene er tilgjengelig for andre tjenestemenn innen organet eller etaten i den utstrekning som trengs for en hensiktsmessig arbeids- og arkivordning, bl.a. til bruk ved vegledning i andre saker,
4. at opplysningene brukes for statistisk bearbeiding, utrednings- og planleggingsoppgaver, eller i forbindelse med revisjon eller annen form for kontroll med forvaltningen
5. at forvaltningsorganet gir andre forvaltningsorganer opplysninger om en persons forbindelse med organet og om avgjørelser som er truffet og ellers slike opplysninger som det er nødvendig å gi for å fremme avgiverorganets oppgaver etter lov, instruks eller oppnevningssgrunnlag,
6. at forvaltningsorganet anmelder eller gir opplysninger (jfr. også nr. 5) om lovbrudd til påtalemyndigheten eller vedkommende kontrollmyndighet, når det finnes ønskelig av allmenne omsyn eller forfølgning av lovbruddet har naturlig sammenheng med avgiverorganets oppgaver,
7. at forvaltningsorganet gir et annet forvaltningsorgan opplysninger (samordning) som forutsatt i lov om Oppgaveregisteret,
8. at forvaltningsorganet gir et forvaltningsorgan i en annen EØS-stat opplysninger som forutsatt i tjenesteloven.

Part eller partsrepresentant som blir gjort kjent med opplysninger etter første ledd nr. 1, kan bare bruke opplysningene i den utstrekning det er nødvendig for å vareta partens tarv i saken. Forvaltningsorganet skal gjøre ham merksam på dette. Likeledes kan forvaltningsorganet pålegge taushetsplikt når vitner o.l. får opplysninger undergitt

taushetsplikt i forbindelse med at de uttaler seg til organet. Overtreding av taushetsplikt etter dette ledd kan straffes etter straffelovens § 209, dersom vedkommende er gjort merksam på at overtreding kan få slik følge.

§ 13 c. (informasjon om taushetsplikt, oppbevaring av opplysninger undergitt taushetsplikt).

Vedkommende forvaltningsorgan skal sørge for at taushetsplikten blir kjent for dem den gjelder, og kan kreve skriftlig erklæring om at de kjenner og vil respektere reglene.

Dokumenter og annet materiale som inneholder opplysninger undergitt taushetsplikt, skal forvaltningsorganet oppbevare på betryggende måte.

Kongen kan gi nærmere regler om oppbevaring av dokumenter og annet materiale som er undergitt taushetsplikt, om tilintetgjøring av dokumenter eller materiale og om bortfall av taushetsplikt etter en viss tid. Taushetsplikten bortfaller etter 60 år når ikke annet er bestemt i medhold av foregående punktum.

§ 13 d. (opplysninger til bruk for forskning).

Når det finnes rimelig og ikke medfører uforholdsmessig ulempe for andre interesser, kan departementet bestemme at et forvaltningsorgan kan eller skal gi opplysninger til bruk for forskning, og at dette skal skje uten hinder av organets taushetsplikt etter § 13.

Til vedtak som nevnt i første ledd kan det knyttes vilkår. Disse kan bl.a. gi bestemmelser om hvem som skal ha ansvar for opplysningene og hvem som skal ha adgang til dem, om oppbevaring og tilbakelevering av utlånt materiale, om tilintetgjøring av avskrifter, om hvorvidt forskerne skal ha adgang til å henvende seg til eller innhente nærmere opplysninger om dem det er gitt opplysninger om, og om bruken av opplysningene for øvrig.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om vedtak etter denne paragraf.

§ 13 e. (forskeres taushetsplikt).

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid i forbindelse med en forskingsoppgave som et forvaltningsorgan har støttet, godkjent eller gitt opplysninger undergitt taushetsplikt til, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til:

1. opplysninger undergitt taushetsplikt som forskeren får fra et forvaltningsorgan
2. opplysninger som i forbindelse med forskningsarbeidet er mottatt fra private under taushetsløfte, og
3. opplysninger som gjelder personer som står i et avhengighetsforhold til den instans (skole, sykehus, anstalt, bedrift, offentlig myndighet m.m.) som har formidlet deres kontakt med forskeren.

Opplysningene kan bare brukes slik det er nødvendig for forskningsarbeidet og i samsvar med de vilkår som måtte være fastsatt etter § 13 d annet ledd. Skal resultater av forskningsarbeidet publiseres eller brukes på annen måte, gjelder § 13 a nr. 1 og 2 tilsvarende.

Brudd på taushetsplikten eller på vilkår etter § 13 d annet ledd, straffes etter straffelovens § 209. Departementet eller vedkommende forvaltningsorgan skal gjøre forskeren og hans medarbeidere kjent med taushetsplikten og straffebestemmelsen, jfr. også § 13 c første ledd.

§ 13 f. (bestemmelser om taushets- og opplysningsplikt m.m. i andre lover).

Dersom noen som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, er pålagt taushetsplikt ved bestemmelse i annen lov, forskrift eller instruks av hensyn til private interesser, gjelder §§ 13 til 13 e som utfyllende regler når ikke annet er bestemt i lov eller i medhold av lov.

Bestemmelse i annen lov om rett eller plikt til å gi opplysninger begrenser ikke lovbestemt taushetsplikt, med mindre vedkommende bestemmelse fastsetter eller klart forutsetter at taushetsplikten ikke skal gjelde.

9.2 Intervju guide – bachelor 2017

Intervjuet vil bli spilt inn og slettet etter at materialet er transkribert

- Informasjon om bachelor oppgaven
- Løyveskjema
- Gangen i intervjuet

Bakgrunnsinformasjon til informanten:

- *Navn (dette vil bli anonymisert):*
 - *Alder:*
 - *Utdanning:*
 - *Arbeidserfaring:*
-

1. Hva er sosiale vansker?

2. Hvordan arbeider du med barn som har vansker med den sosiale kompetansen?

- Hva strever barn med sosiale vansker med?

3. Hva legger du i begrepet sosial kompetanse?

- Hvordan jobber dere med barnas sosiale kompetanse?
- Får barna veiledning i sosial kompetanse, og på hvilken måte?

4. Hvordan arbeider du som pedagog med barn som har sosiale vansker?

- Hvordan møter de andre ansatte barn med sosiale vansker?

Er det noe mer du vil legge til eller lurer på?

9.3 Følgeskriv

Høgskolen i Hedmark
Campus Hamar

Bachelor barnehagelærerutdanning våren 2017 - følgeskriv

I følge retningslinjene for barnehagelærerutdanning skal bacheloroppgaven legges til det siste studieåret. Den skal være profesjonsrettet og bygge på kunnskap fra ett eller flere av kunnskapsområdene og/eller fordypingen. Arbeidet med bacheloroppgaven skal øve studenten i å planlegge og gjennomføre et sjølstendig arbeid i tråd med faglige og metodiske krav og forskningsetiske retningslinjer.

I forbindelse med studiet trenger våre studenter mulighet til å komme ut i barnehager eller andre institusjoner for å samle inn empirisk materiale til bacheloroppgaven. Dette innebærer ingen forpliktelser for dere om veiledning. Datamaterialet vil bli behandlet etter barnehagens regler og gjeldende etiske regler i henhold til lov og forskrifter om anonymisering slik at ingen informasjon kan tilbakeføres til bestemte barnehager eller involverte enkeltpersoner.

Studentene skal ikke bruke metoder som har meldeplikt og krever godkjenning hos NSD.

Det bekreftes at student: LIVDA SEVERINE KOLLBERG SKAUG

studium: BARNEHAGELÆRER

arbeider med bacheloroppgave på Barnehagelærerutdanningen ved Høgskolen i Hedmark

Studentens veileder ved Høgskolen er Katrine Oruld

Med vennlig hilsen
Høgskolen i Hedmark

Karin Moen og Inger Vigmostad
Studieledere

Høgskolen i Hedmark Postadresse: Postboks 400, 2418 Elverum Besøksadresse: Holsetgata 31, Hamar
Telefon +47 62 43 00 00 Telefaks +47 62 43 00 01 E-post postmottak@hihm.no Org. nr 974 251 760 www.hihm.no
Side 2 av 2